

Regler for bruk av kirken

Fastsatt av Kirkemøtet 15. november 1991 med hjemmel i kgl. res. av 25. oktober 1991 nr. 674 om delegering av myndighet til Kirkemøtet etter Grunnlovens § 16. Kirkemøtet 19. november 1999 vedtok mindre endringer/tilføyelser i reglene §§ 2, 9, 17 og 20. Rundskrivet erstatter rundskriv 3/92. Reglene gjelder for bruk av kirken utenom de forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger.

Kap. 1: Almennelige bestemmelser

§ 1: Hovedbestemmelsen om bruk av kirken
Kirken er innviet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og menighetens oppbygging.

Gjennom forkynnelse av Guds ord, forvaltning av sakramentene og annen kirkelig virksomhet, er kirken det sentrale samlingssted for menighetens gudstjenestelige og religiøse liv.

Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet.

Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt.

Kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet.

Kirken må ikke brukes til kommersielle formål.

§ 2: Definisjoner

I det følgende menes med:

a) Kirke

Soknekirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av, jf. kirkeloven § 17.1. Så langt de passer, får reglene også anvendelse på andre kirker og på lokaler som er innviet til permanent eller midlertidig kirkelig bruk, samt kapeller.

b) Prest

Fast utnevnt/tilsatt menighetsprest (prost i

Regler for bruk av kirkene

Reglene gjelder for bruk av de vigslede kirkerom utenom de forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger.

Kapittel 1. Almennelige bestemmelser

§ 1. Formål

Kirken er vigslet til bruk for gudstjenester og kirkelige handlinger og skal gjennom sin bruk tjene til Guds ære og menighetens oppbygging.

Gjennom forkynnelse av Guds ord, forvaltning av sakramentene og annen kirkelig virksomhet, er kirken det sentrale samlingssted for menighetens gudstjenestelige og religiøse liv.

Formålet er å gi regler for hva kirkene kan brukes til, hvem som kan bruke kirken og hvem som har beslutningsmyndighet til å låne ut kirken.

§ 2. Virkeområde

Reglene gjelder for all bruk av kirkerommet, jf. § 3 bokstav b), når ikke annet er bestemt for forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger i tjenesteordning for menighetsprest, prost eller biskop eller i særskilt unntak fra disse regler eller med hjemmel i disse regler. Bruk av kirken til gudstjenester og kirkelige handlinger går foran annen bruk etter §§ 5, 7 og 12.

Så langt de passer får reglene også anvendelse på bruk av andre rom i kirken, jf. § 3 bokstav c), og bruk av andre kirker, kapeller, kirkelokaler, forsamlingslokaler og interimskirker, jf. § 3 bokstav d). Nærmere regler om dette fastsettes av menighetsrådet. Der kirkerommet og tilstøtende rom kan slås sammen til et storrom, gjelder disse reglene når kirkerommet utvides med tilstøtende rom.

sitt eget prestegjeld, sokneprest og kapellan) samt vikarer for slike prester.

Kap. 2: Menighetsrådets bruk av kirken

§ 3: Bruksformål

Menighetsrådet kan bruke menighetens kirke til

- a) gudstjenester
- b) oppbyggelige møter,
- c) kirkelige konserter og
- d) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet for bruk av kirken, jf. § 1.

Menighetsrådet kan innby personer som tilhører Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn til å delta i arrangementet, jf. for øvrig § 1, 3. ledd.

Menighetsrådet bruker normalt kirken ved valg av nytt menighetsråd, og det kan bruke kirken til avholdelse av egne møter og menighetsmøter, jf. for øvrig § 1, 3. ledd.

§ 4: Klage

Menighetsrådets avgjørelse om å bruke kirken etter §3 kan påklages til biskopen.

Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.

Klageberettiget er ethvert medlem av menighetsrådet, samt prester i prestegjeldet som ikke er medlemmer av menighetsrådet.

Klagefristen er tre uker.

Klagen har ikke oppsettende virkning med mindre dette blir bestemt av menighetsrådet eller biskopen.

For øvrig gjelder forvaltningslovens kap. VI om klage.

Kap. 3: Menighetsrådets utlån av kirken

§ 5: Utlån til medlemmer av Den norske kirke

Til medlemmer av Den norske kirke kan

§ 3. Definisjoner

I dette regelverket betyr:

- a. *Kirke*: Kirke eller kapell som er godkjent av Kongen eller departementet, eller som er kirke fra gammelt av, jf. kirkeloven § 17.
- b. *Kirkerommet*: Den delen av kirkebygningen som utgjør selve kirkerommet med alter, korparti, hovedskip samt eventuelt sideskip og galleri.
- c. *Andre rom i kirken*: Rom som faller utenfor kirkerommet.
- d. *Andre kirker, kapeller, kirkelokaler, forsamlingslokaler og interimskirker*: Bygg som er godkjent og innviet til permanent eller midlertidig kirkelig bruk.
- e. *Prest*: Fast utnevnt eller tilsatt menighetsprest (sokneprest, kapellan eller prost i tjeneste som menighetsprest) samt vikarer for slike prester.

§ 4. Generelle bestemmelser

Kirkens formål er bestemmende for avgjørelser om bruk av kirken, jf. § 1. Bruken av kirken er underlagt biskopens tilsynsmyndighet.

Kirken med tilbehør skal behandles forsvarlig og med respekt.

Kirken må ikke brukes til politisk møte eller virksomhet.

Kirken må ikke brukes til kommersielle formål.

Kirkerommet kan ikke brukes av ikke-kristne tros- og livssynssamfunn til utøvelse av deres tro eller religion.

Kapittel 2. Menighetsrådets bruk av kirken

§ 5. Bruksformål

Menighetsrådet kan bruke menighetens kirke til

- a) gudstjenester,
- b) oppbyggelige møter,
- c) trosopplæring, diakoni og kirkemusikk,
- d) stillhet, lystenning og bønn,
- e) kirkelige konserter og

<p>menighetsrådet låne ut kirken til</p> <p>a) gudstjenester, b) oppbyggelige møter, c) kirkelige konserter og d) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet for bruk av kirken, jf. § 1.</p> <p><i>§ 6: Utlån til andre enn medlemmer av Den norske kirke</i> Menighetsrådet kan låne ut kirken til medlemmer av andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke til formål som nevnt i § 5, jf. for øvrig § 1, 3. ledd.</p> <p>I tillegg til de formål som er nevnt i § 5, kommer første ledd særlig til anvendelse ved utlån til dåp, vigsel og gravferd som ikke skal forrettes av ordinert prest i Den norske kirke.</p> <p><i>§ 7: Saksbehandling</i> Menighetsrådets avgjørelse etter §§ 5 og 6 anses som enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 2. Saksbehandlingen skjer i samsvar med forvaltningsloven kap. IV og V.</p> <p><i>§ 8: Klage</i> Menighetsrådets vedtak etter §§ 5 og 6 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.</p> <p>Klageberettiget er, foruten de som har søkt om å få låne kirken, ethvert medlem av menighetsrådet samt andre med rettslig klageinteresse.</p> <p>Klagefristen er tre uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til den klageberettigede eller han på annen måte har eller burde ha skaffet seg kunnskap om vedtaket.</p> <p>For øvrig gjelder forvaltningslovens kap. VI om klage og omgjøring.</p> <p><i>§ 9: Utgiftsdekning og vederlag ved utlån av kirken</i> Ved utlån av kirken kan kirkelig fellesråd</p>	<p>f) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet i §1 og som ikke strider mot § 4 tredje til sjette ledd.</p> <p>Til slike arrangementer som nevnt i første ledd, kan menighetsrådet invitere til å medvirke også personer som ikke er medlem av Den norske kirke.</p> <p>Menighetsrådet kan plassere midlertidige installasjoner i kirkerommet i forbindelse med arrangementer nevnt i § 5 første ledd. Menighetsrådet kan bruke kirken til avholdelse av egne møter, menighetsmøter og kirkevalg.</p> <p><i>§ 6. Klage</i> Menighetsrådets avgjørelse etter § 5 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.</p> <p>Klageberettiget er ethvert medlem av menighetsrådet, samt kirkelig ansatte som har soknet som tjenestested (særskilt arbeidsområde).</p> <p>Klagefristen er tre uker. Fristen løper fra det tidspunktet den klageberettigede har fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til avgjørelsen.</p> <p>Klagen har ikke oppsettende virkning med mindre dette blir bestemt av menighetsrådet eller biskopen.</p> <p>For øvrig gjelder reglene om klage i forvaltningsloven kapittel VI.</p> <p>Kapittel 3. Menighetsrådets utlån av kirken</p> <p><i>§ 7. Utlån til medlemmer av Den norske kirke</i> Til medlemmer av Den norske kirke kan menighetsrådet låne ut kirken til</p> <p>a) gudstjenester, b) oppbyggelige møter, c) trosopplæring, diakoni og kirkemusikk, d) stillhet, lystenning og bønn, e) kirkelige konserter og f) andre kirkelige og kulturelle arrangementer som faller inn under formålet i § 1 og som ikke strider mot § 4 tredje til</p>
---	--

kreve betaling etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.²
(Annet ledd utgår.)

Kap. 4: Prestens bruk av kirken

§ 10: Menighetsprestens bruk av kirken

I tillegg til forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger kan presten bruke prestegjeldets kirker til ekstraordinære gudstjenester, foredrag og andre arrangementer som fremmer menighetens oppbygging.

Er det flere fast tilsatte prester i vedkommende menighet, skal de samarbeide om bruksfordelingen. Blir de ikke enige, avgjør biskopen spørsmålet. Menighetsrådet skal uttale seg på forhånd.

Den presten som bruker kirken i medhold av første ledd, kan innby personer som tilhører Den norske kirke eller andre kristne trossamfunn til å delta i arrangementet, men presten kan ikke låne ut kirken til disse, jf. for øvrig § 1, 3. ledd.

Med biskopens samtykke kan presten også la seg bistå av andre personer enn dem som er nevnt i tredje ledd.

§ 11: Klage og tilsyn

Menighetsrådet kan bringe prestens disposisjoner etter § 10 inn for biskopen.

Første ledd gjelder ikke når presten bruker kirken til forordnede gudstjenester, vigslar og begravelser.

§ 12: Biskopens bruk av kirken

Biskopen kan bruke kirkene i sitt bispedømme på samme måte som menighetsprestene. I slike tilfelle har biskopen fortrinnsrett til bruk av kirken.

Kap. 5: Forholdet mellom menighetsråd og prest

§ 13: Samarbeid og gjensidig informasjon
Menighetsråd og prest skal samarbeide om

sjetted ledd.

§ 8. Utlån til andre enn medlemmer av Den norske kirke

Menighetsrådet kan låne ut kirken til medlemmer av andre kristne trossamfunn enn Den norske kirke til formål som nevnt i § 7 samt til dåp, vigsel og gravferd som ikke skal forrettes av ordinert prest i Den norske kirke, men av pastor eller prest fra et annet kristent trossamfunn.

§ 9. Saksbehandling

Menighetsrådets avgjørelser etter §§ 7 og 8 anses som enkeltvedtak etter forvaltningsloven § 2. Saksbehandlingen skal skje i samsvar med forvaltningsloven kapittel IV og V.

§ 10. Klage og omgjøring

Menighetsrådets vedtak etter §§ 7 og 8 kan påklages til biskopen. Biskopens avgjørelse av klagen kan ikke påklages.

Klageberettiget er, foruten de som har søkt om å få låne kirken, ethvert medlem av menighetsrådet samt andre med rettslig klageinteresse.

Klagefristen er tre uker. Fristen løper fra det tidspunktet underretning om vedtaket er kommet frem til den klageberettigede eller han på annen måte har fått eller burde ha skaffet seg kjennskap til vedtaket.

For øvrig gjelder reglene om klage og omgjøring i forvaltningsloven kapittel VI.

§ 11. Betaling for bruk av kirken

Innenfor de rammer som er satt i kirkeloven § 20 første og annet ledd, kan kirkelig fellesråd kreve betaling for bruk av kirken etter nærmere regler godkjent av bispedømmerådet.

Kapittel 4. Prestens bruk av kirken

§ 12. Menighetsprestens bruk av kirken

I tillegg til forordnede gudstjenester og kirkelige handlinger kan presten bruke kirkene i de sokn som presten har som tjenestested (særskilt arbeidsområde) til

<p>bruk av kirken slik at denne best mulig tjener til Guds ære og menighetens oppbyggelse.</p> <p>Menighetsråd og prest skal på forhånd gi hverandre informasjon om den planlagte bruken av kirken. Informasjonen skal såvidt mulig gis i så god tid at mottaker får mulighet til å innrette seg eller eventuelt komme med innsigelser.</p> <p>Presten har fortrinnsrett til bruk av kirken til gudstjenester, vigslor og begravelser.</p> <p>Oppstår det for øvrig uenighet om menighetsrådets bruk eller utlån av kirken etter kap. 2 eller 3 og prestens bruk etter kap. 4 som ikke lar seg løse etter første og annet ledd, avgjør biskopen spørsmålet.</p> <p>Kap. 6: Generelle regler om bruk av kirken</p> <p><i>§ 14: Hva kapitlet handler om</i> Med mindre annet er sagt eller fremgår av sammenhengen, får reglene i dette kapitlet anvendelse på all bruk av kirken etter kap. 2 til 4.</p> <p><i>§ 15: Generelle plikter for bruker av kirken</i> Den som bruker kirken, skal sørge for at alt går sømmelig for seg, og at kirken med tilbehør behandles forsvarlig og med respekt.</p> <p><i>§ 16: Adgang til kirken</i> Enhver har adgang til de arrangementer som holdes i kirken. En person kan bare bortvises dersom han forstyrrer arrangementet eller krenker kirkens verdighet.</p> <p>Ved bruk av kirken til vigslor eller begravelser kan likevel forrettende prest, på anmodning fra brudeparet eller de etterlatte, bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.</p> <p><i>§ 17: Inngangspenger m.v.</i> Det kan ikke tas betaling for adgang til kirken bortsett fra ved kirkekonsserter og andre kulturelle arrangementer hvor kirkelig fellesråd har samtykket i at slik betaling</p>	<p>ekstraordinære gudstjenester, foredrag og andre arrangementer som fremmer menighetens oppbyggelse.</p> <p>Er det flere fast tilsatte prester i vedkommende menighet, skal de samarbeide om bruksfordelingen. Blir de ikke enige, avgjør biskopen spørsmålet. Menighetsrådet skal uttale seg på forhånd.</p> <p>Den presten som bruker kirken i medhold av første ledd, kan invitere til å medvirke også personer som ikke er medlem av Den norske kirke, men presten kan ikke låne ut kirken til disse.</p> <p><i>§ 13. Tilsyn</i> Menighetsrådet kan bringe prestens disposisjoner etter § 12 inn for biskopen, jf. § 4 annet ledd.</p> <p><i>§ 14. Biskopens bruk av kirken</i> Biskopen kan selv eller ved annen prest forrette gudstjenester og bruke kirkene i sitt bispedømme på samme måte som menighetsprestene. I slike tilfelle har biskopen fortrinnsrett til bruk av kirken.</p> <p>Kapittel 5. Forholdet mellom menighetsråd og prest</p> <p><i>§ 15. Samarbeid og gjensidig informasjon</i> Menighetsråd og prest skal samarbeide om bruk av kirken slik at denne best mulig tjener til Guds ære og menighetens oppbyggelse.</p> <p>Menighetsråd og prest skal på forhånd gi hverandre informasjon om den planlagte bruken av kirken. Informasjonen skal såvidt mulig gis i så god tid at mottaker får mulighet til å innrette seg eller eventuelt komme med innsigelser.</p> <p>Presten har fortrinnsrett til bruk av kirken til gudstjenester, vigslor og begravelser.</p> <p>Dersom det oppstår tvil om forholdet mellom henholdsvis prestens bruk og menighetsrådets bruk eller utlån av kirken, avgjør biskopen spørsmålet.</p>
---	--

kreves, jf. kirkeloven § 20 annet ledd.[3](#)

Innkreving av inngangspenger, f.eks. ved salg av billetter, bør ikke skje i kirkerommet, men kan f.eks. skje i våpenhuset.

Kap. 7: Ikrafttredelse og oppheving av eldre bestemmelser

§ 18: Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer.[4](#)

§ 19: Opphevelse av eldre bestemmelser
Med virkning fra ikrafttredelsen, jf. § 18, er følgende eldre bestemmelser om bruk av kirken opphevet:

§ 20: Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.[5](#)

1 Endret av Kirkemøtet 19. november 1999 (KM 15/99)

2 Endret av Kirkemøtet 19. november 1999 (KM 15/99)

3 Endret av Kirkemøtet 19. november 1999 (KM 15/99)

4 Reglene trer i kraft fra 1. juli 1992 etter vedtak i Kirkerådet 20. mars 1992 (KR 12/92)

5 Tilføyd av Kirkemøtet 19. november 1999 (KM 15/99)

Kapittel 6. Andre generelle regler

§ 16. Generelle plikter for bruker av kirken
Den som bruker kirken, skal sørge for at alt går sømmelig for seg og at kirken med tilbehør behandles forsvarlig og med respekt.

§ 17. Adgang til kirken

Enhver har adgang til de arrangementer som holdes i kirken. En person kan bare bortvises dersom han forstyrrer arrangementet eller krenker kirkens verdighet.

Ved bruk av kirken til vigslar og begravelser kan presten utfra sitt pastorale skjønn i særlige tilfeller bestemme at handlingen skal foregå for lukkede dører.

§ 18. Inngangspenger

Det kan ikke tas betaling for adgang til kirken bortsett fra ved kirkekonserter og andre kulturelle arrangementer hvor kirkelig fellesråd i henhold til § 11 har samtykket i at det tas betaling for bruk av kirken.

Innkreving av inngangspenger bør ikke skje i selve kirkerommet.

Kapittel 7. Ikrafttredelse og oppheving av eldre bestemmelser

§ 19. Ikrafttredelse

Disse reglene trer i kraft fra den tid Kirkerådet bestemmer.

§ 20. Opphevelse av eldre bestemmelser
Med virkning fra ikrafttredelsen, jf. § 19, oppheves de tidligere gjeldende Regler om bruk av kirken av 15. november 1991 med senere endringer.

§ 21. Mindre endringer

Kirkemøtet gir Kirkerådet myndighet til å foreta mindre endringer i reglene.

Retningslinjer om liturgisk inventar og utstyr

Fastsatt ved kongelig resolusjon 26. oktober 1990 i medhold av Grunnlovens § 16.

Fra Gudstjenestebok for Den norske kirke, del II: Kirken kan ta all kunst og alle kunstformer i bruk for gudstjenesterommet og det liturgiske inventar, så sant kunstverket tjener det kristne budskap og lar liturgiens egne intensjoner komme til utfoldelse. Følgende retningslinjer legges til grunn i første rekke ved nybygg, og dessuten ved restaurering og oppussing av nyere kirker.

1. Liturgisk inventar

1.1 Kirkerommet skal i første rekke fremme den liturgiske handling og forståelse hos dem som deltar i gudstjenesten.

1.2 Uansett form er det viktig at kirkerommet er fleksibelt med hensyn til møbleringen. Det bør derfor vises tilbakeholdenhet med å bolte inventar fast i gulvet.

1.3 Det viktigste liturgiske inventar er alter, prekestol, lesepult, døpefont og orgel.

1.4 Alteret er Herrens nattverdbord, og skal dermed bære kalken og disken og samle menigheten ved nattverdmåltidet. I kraft av Jesu Kristi død og oppstandelse og hans løfte om å være sammen med sine venner, markerer alteret også Guds nærvær. Alteret bør derfor ha en slik «tyngde» og verdighet at det fremstår som kirkerommets samlende midtpunkt. Dette gjelder også når alteret har form av et bord-alter.

Til alterutstyret hører kalk og disk, vinkanne og brødeske, gudstjenestebøker, lys og eventuelt krusifiks.

Alteret bør stå så langt ut fra

Regler for liturgisk inventar og utstyr

Kap. 1 Alminnelige bestemmelser

§ 1 Formål

Kirkerommet med sitt inventar og utstyr skal tjene til Guds ære og fremme menighetens gudstjenestelige liv.

Formålet med reglene er å bestemme hva som er nødvendig liturgisk inventar og utstyr i en kirke, og hva som kan komme i tillegg til dette. Reglene gir også bestemmelser om utforming, godkjenning, bruk og forvaring av inventar og utstyr.

§ 2 Virkeområde

Retningslinjene gjelder

1) Kirker og kapell som er godkjent i medhold av Kirkeloven § 21 fjerde ledd og er vigslet til kirke.

2) Den kirkelige bruk av forsamlingslokaler og kapeller som ikke er vigslet til kirke, men som benyttes som kirkelokaler (jf. Tjenesteordning for biskoper § 13 annet ledd og Tjenesteordning for proster § 7 j).

§ 3 Definisjon

Inventar:

Gjenstander som har sin permanente plassering i kirkerommet, enten det er fast montert eller løst. Kirkeklokker er å regne som inventar i dette regelverket.

Utstyr:

Gjenstander som brukes regelmessig i kirkerommet, men som ikke er permanent plassert der.

§ 4 Generelle bestemmelser

Kirken kan ta all kunst, alle kunstformer og alle kunstuttrykk i bruk i kirkerommet med dets liturgiske inventar og utstyr, så sant det tjener det kristne budskap og lar kirkerommets særlige egenart komme til utfoldelse.

Håndverk, materialer og utforming av liturgisk inventar og utstyr skal være av høy

<p>bakveggen at liturgen kan forrette vendt mot menigheten, og at menigheten lett kan passere når ofringen skjer ved gang rundt alteret.</p> <p>1.5 Alterringen består av knefall og støtteskranke, og utformingen vil variere, avhengig av bl. a. korets form og alterets plassering.</p> <p>1.6 Egne stoler for tjenestegjørende og for brudepar bør finnes i alterområdet. I stedet for stoler til brudepar kan det brukes en brudebenk. Det bør velges stoler som er tilpasset kirkens øvrige inventar. I domkirker bør det være en egen bispestol.</p> <p>1.7 Prekestol og lesepult bør være slik plassert at forkynnelsen høres overalt i kirkerommet, og at predikanten så vidt mulig kan sees av alle. Bokbrettet på prekestolen og lesepulten bør kunne reguleres i høyden.</p> <p>1.8 Døpefonten skal være slik utformet at den i bruk gir en vanddybde på minst 5-10 cm, enten man bruker dåpsfat eller ikke. Fonten må kunne tømmes på en grei måte. Kirkerommets utforming må avgjøre plasseringen av døpefonten, men det vil være mest vanlig at døpefonten er plassert fremme i kirkeskipet, og helst foran benkeradene.</p> <p>1.9 Pipeorgelet er kirkens tradisjonelle instrument. Orgelet skal understøtte og hjelpe menigheten og koret i tilbedelse, forkynnelse og sang. Orgelet har også selvstendige musikalske funksjoner, både i og utenom gudstjenesten. Orgelets plassering og utforming bør avklares i et nært samarbeid mellom orgelbygger, den orgelsakkyndige konsulent og arkitekten.</p>	<p>kvalitet.</p> <p>Innredningen av kirkerommet skal fremme fleksibel praksis og det bør derfor vises tilbakeholdenhet med å bolte inventar fast i gulvet.</p> <p>Det skal tas tilbørlig hensyn til de kulturhistoriske verdier som kirkebygget og dets inventar og utstyr representerer.</p> <p>Kap. 2 Liturgisk inventar</p> <p><i>§ 5 Alter</i> En kirke skal ha ett hovedalter. Alteret bør ha en slik tyngde og verdighet at det fremstår som kirkerommets samlende midtpunkt, også når rommet ikke er i bruk. Hovedalteret er et permanent inventar i kirkerommet og skal ikke fjernes, flyttes eller tildekkes. I kirkerom der alteret er plassert langt fra menigheten, kan det innføres et frittstående alter som kirkerommets sentralalter. Det frittstående alteret skal ha sin permanente plass i kirkerommet eller annet sted i kirkebygget når det ikke er i bruk. Det kan også finnes sidealtere til bruk for mindre forsamlinger. Disse kan også anvendes som bønnestasjoner under gudstjenesten og når kirkerommet er åpent for besøkende til meditasjon og bønn. Når nye kirker bygges, skal alteret være frittstående. Alteret bør stå så langt ut fra bakveggen at liturgen kan forrette vendt mot menigheten, og at menigheten lett kan passere når ofringen skjer ved gang rundt alteret.</p> <p><i>§ 6 Alterring</i> En alterring/alterskranke skal inngå i en kirke. Den består av knefall og støtteskranke og kan være fast eller flyttbar.</p> <p><i>§ 7 Døpefont</i> Døpefonten er et permanent inventar i kirkerommet og skal være plassert lett synlig for menigheten, fortrinnsvis i kirkeskipet. I nye kirkebygg bør det sikres god plass rundt døpefonten. Den skal være utformet slik at den i bruk gir en vanddybde på minst 5 cm.</p>
--	---

<p>I alle tilfelle bør organisten kunne lede koret fra sin plass ved orgelet.</p> <p>1.10 Kirkeklokker. Kirker/kapell og andre kirkelige bygg eller rom hvor det regelmessig holdes gudstjeneste og utføres kirkelige handlinger, skal ha en eller flere kirkeklokker. Antall og størrelse bør tilpasses kirkens størrelse og de geografiske forhold i kirkens nærhet. I alminnelighet anbefales flere mindre fremfor få store klokker. (Se også «Retningslinjer for bruk av kirkens klokker»)¹</p> <p>2. Liturgisk utstyr</p> <p>2.1 Som en hovedregel bør det liturgiske utstyr bære preg av verdig enkelhet og gode bruksegenskaper. Erfaringsmessig er naturstoffer, så som ull, bomull, lin, best egnet til slikt utstyr.</p> <p>2.2 Nattverdkarene (kalk og disk) og oppbevaringskarene (brødeske og vinkanne) bør så vidt mulig være innbyrdes avstemt i utforming og materialbruk og passe sammen med kirkens øvrige utstyr. Utformingen av kalken må være slik at en både kan drikke og helle av den. Eventuelle enkeltkalker skal være av godkjent modell. Disken utformes slik at nattverdrødet ikke faller av.</p> <p>2.3 På alter av bordtype bør lys og staker ikke være for høye, særlig dersom liturgen skal kunne forrette bak alterbordet. Det bør fortrinnsvis brukes staker beregnet for ett lys.</p> <p>2.4 Tekstiler på alter, prekestol og lesepult avstemmes i farger og formgivning til hverandre og til hele alterområdet, og bør også passe sammen med de messehagler som hører til kirkehuset. Tekstilene bør følge de liturgiske farger eller være</p>	<p>Når det bygges nye kirker, kan menigheten også søke om å tilrettelegge for dåp ved neddykking.</p> <p><i>§ 8 Prekestol og lesepult</i> Prekestol og lesepult skal være slik plassert at forkynnelsen og lesningene høres overalt i kirkerommet og slik at predikant og tekstleser så vidt mulig kan sees av alle. Bokbrettet på prekestolen og lesepulten bør kunne reguleres i høyden. Prekestol og lesepult kan forenes i ett og samme inventar. Det bør fortrinnsvis ha fast plassering.</p> <p><i>§ 9 Orgel</i> Pipeorgelet er kirkens tradisjonelle hovedinstrument. Orgelet skal understøtte og hjelpe menighet og sangkor i tilbedelse, forkynnelse og sang. Orgelet og andre instrumenter har også selvstendige musikalske funksjoner, både i og utenom gudstjenesten. Orgelets plassering og utforming avklares i et nært samarbeid mellom orgelbygger, den orgelsakkyndige konsulent og arkitekten. I nye kirker bør orgelets plassering være slik at kirkemusikeren kan lede et sangkor fra sin plass ved orgelet.</p> <p><i>§ 10 Kirkeklokker</i> Kirker/kapell og andre kirkelige bygg eller rom hvor det regelmessig holdes gudstjeneste og utføres kirkelige handlinger, skal ha en eller flere kirkeklokker. Kirkeklokker plasseres enten i kirketårnet eller i et eget utvendig rom, men slik at lyden fra klokkene også kan høres naturlig inne i kirkerommet. Kirkeklokkene trenger en klangkasse for å komme til rette som instrument. Hensynet til håndringing skal ivaretas. Antall og størrelse bør tilpasses kirkens størrelse og de geografiske forhold i kirkens nærhet. I alminnelighet anbefales flere klokker. Store klokker er å foretrekke. Bruk av kirkens klokker fastsettes i egne retningslinjer.</p> <p><i>§ 11 Egne stoler</i> Egne stoler for liturg og medliturger skal finnes i alterområdet. Liturgens stol bør</p>
--	---

<p>kirkeårsnøytrale.</p> <p>3. Liturgisk utstyr til en soknekirke</p> <p>Foruten det inventar som tradisjonelt hører med til en kirke - så som alterbord (med kalk og disk, oblateske og vinmugge, lysholdere), prekestol og lesepult, døpefont og vannkanne, orgel, en eller flere klokker - er det i hver soknekirke vanligvis behov for:</p> <p>3.1 Alba i minst to størrelser og stola i de fire liturgiske farger. Minst to messehagler (fortrinnsvis hvit og grønn). Eventuelle liturgiske klær til andre kirkelig ansatte. Prestekappe til bruk på kirkegården ved gravferd, dersom det vanligvis forrettes gravferd ved kirken.</p> <p>3.2 Kalkklede og servietter av egnet materiale til bruk ved nattverd og dåp. Et tilstrekkelig antall enkeltkalker av godkjent modell og materiale. Nattverdutstyr som er egnet til bruk hos syke (soknebudsett). Utstyr til bruk ved ofring.</p> <p>3.3 To bibler (til prekestol og sakristi) og fire sett av de liturgiske bøker (for liturg, organist, klokker og sakristi) som brukes ved gudstjenesten og de kirkelige handlinger. Et tilstrekkelig antall salmebøker og liturgihefter til bruk for menigheten.</p> <p>3.4 De liturgiske klær og løst liturgisk utstyr oppbevares i egnede skap. Messehaglens skal oppbevares forsvarlig, f. eks. opphenges på spesialhengere av tilstrekkelig bredde.</p> <p>3.5 Sølvgjenstander og annet kostbart utstyr skal forvares i brann- og tyverisikker safe.</p> <p>3.6 Omfanget av utstyr til kapell og rom som er vigslet til kirkelig bruk, godkjennes av prost.</p> <p>3.7 Alt nytt inventar og utstyr skal på</p>	<p>plasseres slik at liturgen er godt synlig for menigheten og medliturgene. Det skal også være stoler til bruk ved vigsel. I domkirker skal det være en egen bispestol. Det bør velges stoler som er tilpasset kirkens øvrige inventar.</p> <p>Kap. 3 Liturgisk utstyr</p> <p><i>§ 12 Nattverdutstyr</i> Til alterutstyret hører kalk og disk, vinkanne og brødeske, enkeltkalker, lys og eventuelt krusifiks. Disse bør så vidt mulig være innbyrdes avstemt i utforming og materialbruk og passe sammen med kirkens øvrige utstyr. Når en ny kalk anskaffes, skal den utformes slik at en både kan drikke og helle av den. En nisje i veggen, eller et sidebord kan tas i bruk til oppbevaring av alterutstyret før og etter nattverdhandlingen.</p> <p><i>§ 13 Lys</i> Alterlysene skal være hvite, levende lys. På et lite alter bør lys og staker ikke være for høye, særlig dersom liturgen forretter bak alterbordet. Det bør fortrinnsvis brukes staker beregnet for ett lys. En lysglobe, eller en annen form for lysteningssted med et Kristuslys sentralt plassert, kan inngå i kirkerommet. Hensynet til brannfare skal ivaretas. Et påskelys kan fra påskennatt/1. påskedag til Kristi himmelfartsdag stå i egen staker ved siden av alterbordet. Resten av kirkeåret vil lyset normalt være plassert ved døpefonten. Til dåpslys skal det være en lysholder som disse kan plasseres i, jf. Alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjeneste pkt 46-49.</p> <p><i>§ 14 Prosesjonskors og prosesjonslys</i> Et prosesjonskors og eventuelt to prosesjonslys kan tas i bruk under gudstjenesten. Prosesjonskorset plasseres normalt ved alteret i egnet fot. Prosesjonslysene plasseres enten ved alteret eller ved lesepulten ut fra den liturgiske bruken på stedet.</p>
--	---

forhånd være godkjent av den rette kirkelige myndighet, for eldre kirkers vedkommende etter uttalelse fra Riksantikvaren.² Dette gjelder også for gaver.

Inventar og utstyr må ikke fjernes eller avhendes uten samtykke fra de samme myndigheter.³

3.8 Hver kirke (kapell) skal ha en egen, autorisert «Inventarbok» (standardprotokoll i bind 10) eller tilsvarende fortegnelse over alt inventar og løst liturgisk utstyr.

Hver gjenstand beskrives ganske kort, med angivelse av tidspunkt da den ble anskaffet, hvem som dekket utgiftene - eventuelt gav den til kirken. Helst bør fargefoto av særlig verdifulle gjenstander klebes inn.

Hver endring, større reparasjon o. l. av gjenstandene skal noteres.

Både ved anskaffelse, endring og avhending eller kassasjon skal tillatelsen (med dato) fra vedkommende myndighet noteres. Enhver innførsel underskrives av kirkens prest og lederen i menighetsrådet.

Protokollen oppbevares sammen med de øvrige kirkebøker på menighetskontoret og legges fram ved visitas/prostebesøk.

§ 15 Tekstiler

Tekstiler på alter, prekestol og lesepult avstemmes i farger og formgiving til hverandre og til hele alterområdet, og til messehaglens som hører til kirkehuset. Tekstilene bør følge de liturgiske farger eller være kirkeårsnøytrale. Dersom alterduk brukes, skal den være hvit.

Kalkklede og servietter som brukes ved nattverd og dåp bør være av bomull eller lin.

Kap. 4 Øvrig liturgisk utstyr til en kirke

I hver kirke vil det i tillegg vanligvis være behov for:

§ 16 Liturgiske klær

Alba, stolaer i fire liturgiske farger, messehagler, fortrinnsvis hvit og grønn og hvite kapper for ansatte og frivillige medarbeidere ut fra behov ved gudstjenester og andre tjenester.

Kappe til bruk på kirkegård/gravlund ved gravferd.

Hvite kapper til konfirmanter.

§ 17 Utstyr til bruk ved takkoffer

Nødvendig utstyr til innsamling av takkoffer.

§ 18 Bøker

Tre bibler og tekstbøker og tre sett av de liturgiske bøker (for liturg, kirkemusiker, og sakristi). Et tilstrekkelig antall salmebøker til bruk for menigheten og koralbøker og liturgisk musikk for kirkemusikeren.

§ 19 AV-utstyr

Dersom AV-utstyr inngår i kirkerommet, skal det integreres på en best mulig måte i kirkerommet. Når det benyttes, bør det ikke dekke til kunstnerisk utsmykning/altertavle eller ta oppmerksomheten bort fra alterstedet.

Kap. 5 Oppbevaring

§ 20 Et godt bevaringsmiljø

Gammelt og nytt kirkelig inventar og utstyr

	<p>skal sikres et godt bevaringsmiljø. Vedlikehold av gjenstander fra før 1850 skal konsulteres med Riksantikvaren. Gjenstander fra 1537 og tidligere anses som automatisk fredet, og vedlikehold/konservering av disse skal godkjennes av Riksantikvaren. Også yngre gjenstander kan ha stor lokal- og kulturhistorisk verdi i dag og i fremtiden, og skal forvaltes ansvarlig.</p> <p><i>§ 21 Tekstiler</i> De liturgiske klær oppbevares i egnede skap. Messehaglens skal henges opp på spesialhengere av tilstrekkelig bredde eller legges i skuffer med tilstrekkelig bredde og dybde. Liturgiske tekstiler må ikke utsettes for lys, støv eller endringer i luftfuktighet.</p> <p><i>§ 22 Verdigjenstander</i> Sølv-gjenstander og annet kostbart utstyr skal oppbevares brann- og tyverisikkert.</p> <p>Kap. 6 Godkjenning</p> <p><i>§ 23 Nytt inventar og utstyr</i> Alt nytt inventar og utstyr skal på forhånd være godkjent av biskopen, for fredede og listeførte kirker skjer det etter uttalelse fra Riksantikvaren. Dette gjelder også for gaver, prøveinstallasjoner og midlertidige installasjoner i kirkerommet, dersom slike ikke inngår i et arrangement. I så fall kommer <i>Regler for bruk av kirkene</i> til anvendelse.</p> <p><i>§ 24 Prostens myndighet</i> Prosten godkjenner omfanget av inventar og utstyr til lokaler som er innviet til kirkelig bruk.</p> <p><i>§ 25 Biskopens myndighet</i> Inventar og utstyr må ikke fjernes eller avhendes uten samtykke fra biskopen, jf. kirkeloven § 18. Dette gjelder også midlertidig fjerning av inventar og utstyr.</p> <p><i>§ 26 Menighetsrådets myndighet</i> Menighetsrådet avgjør om gjenstander som</p>
--	--

Retningslinjer for bruk av kirkens klokker

Fastsatt ved kongelig resolusjon 26. oktober 1990 i medhold av Grunnlovens § 16.
Fra Gudstjenestebok for Den norske kirke, del II.

1. Avgjørelsesmyndighet

1.1 I samarbeid med ringer/kirketjener og kirkens prest registrerer menighetsrådet alle eventuelle lokale ringeskikker som går ut over de bestemmelser som er gitt i veiledningenes punkt 2 - 6. Denne oversikt føres inn i kallsboken.

1.2 I samråd med ringer/kirketjener og kirkens prest avgjør menighetsrådet hvordan ringebestemmelsene best kan tilpasses

kan, men som ikke må være i et kirkerom, skal inngå som inventar eller utstyr. Menighetsrådet godkjenner om inventar midlertidig kan flyttes ut av kirkerommet. Også bestemmelser i kulturminneloven kan sette grenser for dette.

§ 27 *Kulturhistoriske verdier*

Ved restaurering og ombygging skal det tas tilbørlig hensyn til de kulturhistoriske verdier som kirkebygget og dets inventar og utstyr representerer, jf. kirkeloven § 21 fjerde ledd.

Kap 7 Dokumentasjon

§ 28 *Nasjonalt register*

Menighetsrådet har ansvar for at alt permanent og midlertidig kirkelig inventar og utstyr registreres i et nasjonalt register. Ved visitas og prostebesøk gis det rapport om registreringen.

§ 29 *Endringer, reparasjoner m.v.*

Endringer, større reparasjoner o. l. av gjenstandene skal registreres. Både ved anskaffelse, endring og avhending eller kassasjon skal tillatelsen (med dato) fra vedkommende myndighet noteres. Dette gjelder også midlertidige avhendelser.

Regler for bruk av kirkens klokker

§ 1. *Formål*

Kirkeklokkene er utviklet av den kristne kirke for å tjene dens liturgiske liv. Klokkene er musikkinstrumenter, en del av det liturgiske utstyr, og ringertjenesten er en liturgisk funksjon. De liturgiske funksjoner kirkeklokkene har i en evangelisk-luthersk kirke, kan sammenfattes under følgende hovedpunkter:

- å forkynde Guds ære - å peke oppover på samme måte som også kirketårnet og kirkespiret gjør det;
- å samle Guds folk til gudstjeneste;
- å kalle Guds barn til bønn og forbønn;
- å minne om det evige livs mål hos Gud i himmelen.

vedkommende kirke ut fra foreliggende muligheter (antall klokker) og tidligere praksis. Rådet sørger for at bestemmelsene for den enkelte kirke blir trykt og kunngjort på passende måte.

1.3 Menighetsråd og prost ser til at bestemmelsene blir fulgt i praksis.

2. Bestemmelser

Kirkeklokkene er utviklet av den kristne kirke for å tjene dens liturgiske liv. Klokkene er egentlig musikkinstrumenter, en del av det liturgiske utstyr, og ringertjenesten er en liturgisk funksjon. De liturgiske funksjoner kirkeklokkene har i en evangelisk kirke, kan sammenfattes under følgende hovedpunkter: å forkynne Guds ære - å peke oppover på samme måte som også kirketårnet og kirkespiret gjør det; å samle Guds folk til gudstjeneste; å kalle Guds barn til bønn og forbønn; å minne om det evige livs mål hos Gud i himmelen.

De følgende bestemmelser er å anse som et felles minimum alle kirker skal følge. Lokale ringeskikker som går ut over dette minimum, skal holdes i hevd og fortsette som hittil.

2.1 Etter måten å bruke klokkene på sondrer man mellom:

Ringing: selve klokken svinger på sin aksel. Dette er den mest vanlige bruk.

Kiming: man slår i rask takt med kolven mot klokkens slag-ring. Dette er for fest og høytid.

Klemting: man slår i langsom takt med kolven mot klokkens slag-ring. Dette er bruken ved sorg o. l.

2.2 Når flere klokker skal ringes samtidig: Man begynner da med den minste av klokkene, deretter den nest minste osv., og hver gang med en pause på 15-30 sekunder. Når man slutter å ringe, stopper man den minste klokken først, deretter den nest minste osv., som da man begynte.

De følgende bestemmelser er å anse som et felles minimum alle kirker skal følge. Lokale ringeskikker som går ut over dette minimum, skal holdes i hevd og fortsette som hittil.

§ 2. Definisjon

Etter måten å bruke klokkene på sondrer man mellom:

Ringing: selve klokken svinger på sin aksel. Dette er den mest vanlige bruk.

Kiming: man slår i rask takt med kolven mot klokkens slag-ring. Dette er for fest og høytid.

Klemting: man slår i langsom takt med kolven mot klokkens slag-ring. Dette er bruken ved sorg o. l.

Når flere klokker skal ringes samtidig: Man begynner da med den minste av klokkene, deretter den nest minste osv., og hver gang med en pause på 15-30 sekunder. Når man slutter å ringe, stopper man den minste klokken først, deretter den nest minste osv., som da man begynte.

§ 3. På vanlige søn- og helligdager

Til hovedgudstjenesten:

To forringinger, vanligvis med den største klokken, hver gang i ca. 5 minutter, til de tider som er lokal sedvane (f. eks. 9 og 10, eller 10 og 10. 30 e. l.).

Sammenringing, med alle klokker, i ca. 5 minutter. Denne ringing kan avsluttes med tre klemt, helst med den største klokken. Før de avsluttende tre slagene, kan det være informasjon om dagens gudstjeneste og stilhet.

De avsluttende 3 ganger 3 klemt, i tre atskilte grupper, og helst med den største klokken.

Til andre gudstjenester:

Bare sammenringing.

§ 4. På spesielle dager og tider i kirkeåret.

På alle høytidsdagene til jul, påske og pinse kimes det til høymesse: umiddelbart etter første og annen forringing og før sammenringingen, med den største klokken i ca. 5+5 minutter - med en pause imellom på 1-2 minutter, slik

1. forringing

Kiming i ca. 5 min.

<p>3. På vanlige søn- og helligdager</p> <p>3.1 Til hovedgudstjenesten: To forringinger, vanligvis med den største klokken, hver gang i ca. 5 minutter, til de tider som er lokal sedvane (f. eks. 9 og 10, eller 10 og 10. 30 e. l.). Sammenringing, med alle klokker, i ca. 5 minutter. Denne ringing kan avsluttes med tre klemt, helst med den største klokken. De avsluttende 3 ganger 3 klemt, i tre atskilte grupper, og helst med den største klokken.</p> <p>3.2 Til andre gudstjenester: Bare sammenringing.</p> <p>4. På spesielle dager og tider i kirkeåret.</p> <p>4.1 På alle høytidsdagene til jul, påske og pinse kimes det til høymesse: umiddelbart etter første og annen forringing og før sammenringingen, med den største klokken i ca. 5+5 minutter - med en pause imellom på 1-2 minutter, slik: 1. forringing Kiming i ca. 5 min. Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. 2. forringing Kiming i ca. 5 min. Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. Kiming i ca. 5 min. Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. Sammenringing</p> <p>4.2 På høytidsaftenerne, dvs. på julaften, påskeaften og pinseaften, ringes det i ca. 5 minutter og kimes det i ca. 5 minutter avvekslende og med en pause imellom på 1-2 minutter i til sammen en time, vanligvis mellom kl. 17 og 18.</p> <p>5. Ved gudstjenester på hverdager i uken: Bare sammenringing.</p> <p>6. Ved de kirkelige handlinger</p>	<p>Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. 2. forringing Kiming i ca. 5 min. Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. Pause 1-2 min. Kiming i ca. 5 min. Sammenringing På høytidsaftenerne, dvs. på julaften, påskeaften og pinseaften, ringes det i ca. 5 minutter og kimes det i ca. 5 minutter avvekslende og med en pause imellom på 1-2 minutter i til sammen en time, vanligvis mellom kl. 17 og 18. I advents- og fastetiden kan det brukes færre klokker til sammenringing enn ellers i kirkeåret.</p> <p><i>§ 5. Ved gudstjenester på hverdager i uken:</i> Bare sammenringing.</p> <p><i>§ 6. Ved de kirkelige handlinger</i> Konfirmasjon: Det ringes med alle klokkene under prosesjonen. Vigsel: Det kan ringes i ca. 5 minutter før og etter handlingen, og det kan klemtes tre ganger tre bønneslag ved handlingens slutt. Gravferd: Det klemtes med den største klokken i ca. 5 minutter før sammenringingen, som skjer med samme klokke. Det kan klemtes mens følget går til graven, og mens kisten senkes, og 3 ganger 3 slag ved handlingens slutt. Det kan ringes mens følget går fra graven. Annen bruk av klokkene bør fortsette etter gammel sedvane. Ordinasjons- og vigslingshandling: Det ringes med alle klokkene eller kimes under prosesjon. Kirkevigsel: Aftenen før ringes og kimes det som på høytidsaftener.</p>
---	---

<p><i>Konfirmasjon:</i> Det ringes med alle klokkene under prosesjonen.</p> <p><i>Vigsel:</i> Det kan ringes i ca. 5 minutter før og etter handlingen.</p> <p><i>Gravferd:</i> Det klemtes med den største klokken i ca. 5 minutter før sammenringingen, som skjer med samme klokke. Det kan klemtes mens følget går til graven, og mens kisten senkes, og 3 ganger 3 slag ved handlingens slutt. Det kan ringes mens følget går fra graven. Annen bruk av klokkene bør fortsette etter gammel sedvane.</p> <p><i>Ordinasjons- og vigslingshandlinger:</i> Det ringes med alle klokkene eller kimes under prosesjon.</p> <p><i>Kirkevigsel:</i> Aftenen før ringes og kimes det som på høytidsaftener.</p> <p>7. Kirkekonsserter o. l.</p> <p>Sammenringing kan skje med en klokke, dersom konserten også inneholder klare liturgiske elementer, så som tekstlesning, tale, bønn, salmesang.</p> <p>8. Klokkespill</p> <p>Klokkespill kan komme i tillegg til, men aldri istedenfor den foreskrevne bruk av klokkene etter dette regulativ.</p>	<p><i>§ 7. Kirkekonsserter o. l.</i> Sammenringing kan skje med én klokke.</p> <p><i>§ 8. Klokkespill</i> Klokkespill kan komme i tillegg til, men aldri istedenfor den foreskrevne bruk av klokkene etter dette regulativ.</p> <p><i>§ 9. Avgjørelsesmyndighet</i> I samarbeid med ringer/kirketjener og kirkens prest registrerer menighetsrådet alle eventuelle lokale ringeskikker som går ut over de bestemmelser som er gitt i veiledningenes punkt 2 - 6. Dette gjelder også tradisjoner med manuell ringing.</p> <p>I samråd med ringer/kirketjener og kirkens prest avgjør menighetsrådet hvordan ringebestemmelsene best kan tilpasses vedkommende kirke ut fra foreliggende muligheter (antall klokker) og tidligere praksis. Rådet sørger for at bestemmelsene for den enkelte kirke blir trykt og kunngjort på passende måte.</p> <p>For bruk av klokker i døvekirken gis det unntak fra bestemmelsene § 2 - § 6. Klokkene brukes fra vedkommende kirkes foreliggende muligheter og tidligere praksis.</p> <p>Menighetsråd og prost ser til at bestemmelsene blir fulgt i praksis.</p> <p>I særskilte tilfeller kan biskopen etter søknad, gi dispensasjon fra deler av bestemmelsene i §§ 3 – 6.</p> <p><i>§ 10. Annen bruk av kirkeklokkene</i> Kirkeklokkene er til kirkelig bruk, jf. § 1. Ringing med kirkens klokker kan ikke benyttes for å markere deltagelse i aksjoner eller som støtte til demonstrasjoner. Kirkerådet/bispemøtet kan bestemme at kirkens klokker skal brukes i spesielle situasjoner.</p>
---	--